

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIUS**

Lietuvos Respublikos Seimo
Teisės ir teisėtvarkos komitetui

2012-11-02 Nr. (1.18.-2012)-2-1585

Kopija
Lietuvos Respublikos Seimo
posėdžių sekretoriatui

DĖL ĮSTATYMO PROJEKTO XIP-4797

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė, iš esmės pritarlama Teisingumo ministerijos parengtam Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 9, 154, 186, 280, 283 straipsnių pakeitimo ir papildymo ir Kodekso priedo papildymo įstatymo projektui XIP-4797 (toliau – Įstatymo projektas), norėtų atkreipti dėmesį, kad Lietuvos Respublikos Seimui pateiktame Įstatymo projekte yra atsisakyta nuostatų dėl privalomo įgaliotojo atstovo dalyvavimo byloje, kurioje nukentėjusysis yra vaikas, nukentėjęs nuo nusikalstamų veikų seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui ir nusikalstamų veikų, nurodytų Baudžiamojo kodekso 157, 162, 307, 308, 309 straipsniuose (Baudžiamojo proceso kodekso 55 straipsnio papildymo nauja 4 dalimi; projektas Nr. 12-1078-01). Manytina, kad praktikoje neužtikrinus privalomo įgaliotojo atstovo dalyvavimo aukščiau nurodytose bylose, kurioje nukentėjusysis yra vaikas, nebus tinkamai įgyvendintos Europos Parlamento ir Tarybos 2011 m. gruodžio 13 d. direktyvos 2011/92/ES dėl kovos su seksualine prievarta prieš vaikus, jų seksualiniu išnaudojimu ir vaikų pornografija, kuria pakeičiamas Tarybos pamatinis sprendimas 2004/68/TVR nuostatos (32 punktas, 20 straipsnio 2 dalis). Taip pat paminėtina, kad ir Įstatymo projekto rengėjai aiškinamajame rašte (projektas Nr. 12-1078-01) pabrėžė būtinybę „numatyti atvejus, kuomet baudžiamajame procese privalo dalyvauti įgaliotas atstovas, atstovaujantis nukentėjusio asmens interesus“, motyvuodami, jog priešingu atveju itin pažeidžiamo asmens (vaiko) padėtis tampa sunkesnė nei įtariamojo (kaltinamojo), kuris turi gynėją.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierės nuomone, siekiant užtikrinti nukentėjusio vaiko saugumą, jo teisių ir teisėtų interesų užtikrinimą proceso metu, tikslinga būtų pradėti diskusijas dėl galimybės papildyti Baudžiamojo proceso kodekso 53 straipsnio nuostatas, sudarant teisinę prielaidą vaiko atstovu pagal įstatymą procese skirti kitus vaiko šeimos narius ar artimus giminaičius, kuriais vaikas pasitiki ir juos pasirenka, jeigu toks sprendimas atitinka ir neprieštarauja vaiko interesams, taip pat nėra kitų kliūčių (nėra interesų konflikto, pan.) sprendimui priimti. Siekiant užtikrinti, kad atstovas pagal įstatymą tinkamai atstovautų vaikui, savivaldybės vaiko teisių apsaugos skyrius turėtų dalyvauti atstovo parinkimo procese, teikdamas išvadą dėl atstovo tinkamumo.

Paminėtina, jog šiuo metu galiojančio Baudžiamojo proceso kodekso 53 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtintas baigtinis asmenų, kurie gali būti nukentėjusio vaiko atstovais pagal įstatymą ratas, t.y. atstovais pagal įstatymą gali būti nepilnamečio tėvai, tėviai, globėjai, rūpintojai arba įstaigos, kurios globoja ar rūpinasi nukentėjusiuoju. Kodekso 53 straipsnio 3 dalyje, numatyta, jog tokiu atveju, jeigu atstovo pagal įstatymą dalyvavimas procese prieštarautų nepilnamečio interesams, ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas turi užtikrinti, kad procese dalyvautų kitas atstovas pagal įstatymą, o kai tokios galimybės nėra, – laikinai, kol bus išspręstas naujo atstovo pagal įstatymą klausimas, paskirti atstovu bet kokį kitą asmenį, galintį tinkamai atstovauti nepilnamečio ar neveiksnaus asmens interesams. Praktikoje galimi atvejai, kai dėl tos priežasties, jog vaikas nukentėjo nuo atstovo pagal įstatymą (pavyzdžiui, vieno iš tėvų), kitas vaiko atstovas pagal įstatymą negalės dalyvauti procese. Vadovaujantis Kodekso 53 straipsnio 3 dalies nuostatomis, kad kitas vaiko atstovo pagal įstatymą, kuriam bus leista dalyvauti procese, bus paskirtas tik laikinai ir proceso eigoje jis bus (turės būti) pakeistas. Manytina, kad tokiais atvejais vaiko interesams procese gali tinkamai atstovauti kitas jo šeimos narys ar artimas giminaitis, kuriuo vaikas pasitiki, tačiau galiojantis teisinis reglamentavimas nesudaro tokių.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė prašo Seimo Teisės ir teisėtvarkos komitetą apsvarstyti galimybę tobulinti nukentėjusio vaiko atstovavimo procese teisinį reglamentavimą ir, neįtakojant Įstatymo projekto Nr. XIP-4797 svarstymo eigos, ateityje inicijuoti diskusiją dėl Baudžiamojo proceso kodekso nuostatų pakeitimo tikslingumo.

Pagarbiai

Lygių galimybių kontrolierė,
pavadojanti vaiko teisių apsaugos kontrolierę

Aušrinė Burneikienė